

Handreiking openbare manifestaties (versie voorjaar 2021)

Doel en reikwijdte handreiking

Deze handreiking biedt gemeenschappelijke uitgangspunten in de aanpak van openbare manifestaties zoals bedoeld in de Wet Openbare Manifestaties (Wom), die potentieel lokaal, (boven)regionaal of landelijke impact hebben op openbare orde en veiligheid, mobiliteit, (publieke) gezondheid en/of capaciteit van (hulp)diensten tot gevolg hebben. Sinds 1 december 2020 is de Tijdelijke wet maatregelen Covid-19 (Twm) van kracht, deze maatregelen zijn noodzakelijk om verspreiding van het COVID-19 virus te voorkomen. Hoewel onder de Twm de Wom onverkort van toepassing is gebleven en ook in deze tijden als uitgangspunt geldt dat demonstraties zoveel mogelijk moeten worden gefaciliteerd, heeft de huidige (gezondheids)situatie wel invloed op te maken afwegingen en eventueel te stellen (nadere) beperkingen aan (aangekondigde) manifestaties.

Deze versie van de handreiking biedt aanvullende gemeenschappelijke uitgangspunten en tolerantiegrenzen, die specifiek betrekking hebben op (aangekondigde of te verwachten) orde versturende manifestaties van groepen of individuen of manifestaties waarbij verwacht wordt dat de COVID-19 maatregelen niet nageleefd zullen worden. Hiermee wordt beoogd een duidelijk onderscheid aan te brengen tussen gedrag dat beschermd wordt door de Wom en gedrag dat te allen tijde onrechtmatig en/of onacceptabel is. Daarbij is er ook bijzondere aandacht voor de positie van twee groepen; politici, bestuurders en overheidsvertegenwoordigers, en (vertegenwoordigers van) pers en media.

De in deze handreiking opgenomen uitgangspunten en tolerantiegrenzen worden toegepast met inachtneming van de specifieke lokale/regionale context. Besluitvorming inzake het demonstratierecht vindt lokaal/regionaal plaats.

Opzet

De handreiking gaat achtereenvolgens in op de volgende thema's:

1. Doelen
2. Uitgangspunten en afspraken
 - Gezag en organisatie
 - Algemene uitgangspunten
 - Zorg voor de veiligheid van personen in algemene zin
 - Politici, bestuurders en overheidsvertegenwoordigers
 - Pers en media
3. Tolerantiegrenzen
4. Informatievoorziening
5. Prioritering en allocatie capaciteit
6. Communicatie

1. Doelen

Hoofddoelen (nevengeslacht)

- Eerbiedigen van het recht tot vergadering en betoging (artikel 9 Grondwet, hierna: demonstratierecht)
- Het kanaliseren van emoties;
- Handhaving van wet- en regelgeving;
- Beschermen van gezondheid, waartoe in deze tijd specifiek wordt begrepen: voorkomen van verdere verspreiding van het COVID-19 virus, en het beschermen van de verkeersveiligheid en het voorkomen van wanordelijkheden.

Subdoelen (nevengeslacht)

- Betrouwbaar, rechtmatig, rechtsgelijk en uitlegbaar overheidsoptreden conform beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit;
- Afgestemd overheidsoptreden (uniform waar mogelijk, maatwerk waar noodzakelijk, op grond van feitelijke verschillen in omstandigheden en casuïstiek);
- Optimale prioritering en allocatie van beschikbare mensen en middelen;
- Tijdige, heldere communicatie over de regels die gelden en het daarop gebaseerde overheidshandelen.

2. Uitgangspunten en afspraken

Gezag en organisatie

- De burgemeester draagt zorg voor het faciliteren in de uitoefening van het recht op demonstraties en kan op basis van de Wom eventueel beperkingen en voorschriften stellen. De burgemeester is eveneens belast met de handhaving van de openbare orde.
- In geval van een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis, of van ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, is de *voorzitter van de veiligheidsregio* ten behoeve van de rampenbestrijding en crisisbeheersing in de betrokken gemeenten bij uitsluiting bevoegd toepassing te geven aan (artikel 39 Wvr):
 - artikel 4 t/m 7 Wvr;
 - artikel 172 t/m 177 Gemeentewet (m.u.v. artikel 176, derde t/m zesde lid);
 - artikel 11, 14, eerste lid, 56, eerste en vierde lid, en 62 Politiewet 2012;
 - artikel 5 t/m 9 Wom.
- Voor wat betreft de COVID-19 crisis geldt, in afwijking van artikel 39 Wvr, dat op basis van artikel 58d Twm de burgemeester in beginsel het gezag over manifestaties blijft toekomen (artikel 5 t/m 9 Wom).
- Besluitvorming op grond van de Gemeentewet vindt plaats door de burgemeester. Voorzover sprake is van een situatie als bedoeld in artikel 39 van de WVR vindt besluitvorming op basis van deze wet plaats op het niveau van de voorzitter van de veiligheidsregio. Besluitvorming in kader van strafrechtelijke handhaving vindt plaats door de officier van justitie.
- In geval van toepassing van de bepalingen van de Wvr draagt de voorzitter van de veiligheidsregio zorg voor bestuurlijke afstemming met de overige burgemeesters, de politie en het OM, waar het besluitvorming over manifestaties betreft.
- Advies is om situaties als bedoeld in deze handreiking overleg over de inzet en taakuitvoering van de politie in het kader van openbare manifestaties vorm te geven op lokaal/regionaal niveau. Denk daarbij aan afstemming tussen burgemeester/voorzitter veiligheidsregio, Officier van justitie en eenheidsleiding politie, waarbij ingeval de Wvr van toepassing is de burgemeesters die het aangaat worden betrokken.
- Indien sprake is van het gelijktijdig plaatsvinden van (grote) demonstraties, of demonstraties met een nationaal effect, dan kan door de politie opgeschaald worden zodat o.a. informatievoorziening (gedeeld landelijk beeld) en maatregelen in de diverse eenheden op elkaar afgestemd worden.
- Advies is om het gehele proces m.b.t. openbare manifestaties - van ontvangst van kennisgeving (bij een gemeentelijke organisatie) tot (eventueel) besluit tot beperkingen - goed in te richten en daarbij de beschikbare kennis en ervaring te benutten.
- Tussen (de (crisis)structuur van) gemeentelijke organisatie, politie, OM en de veiligheidsregio wordt vroegtijdig afgestemd. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van het delen van WOM-besluiten (bestuurlijke brieven) bij bepaalde risicovolle demonstraties.
- In geval van een regionale Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden (SGB0) en regionale crisisorganisatie is het zeer wenselijk om wederzijdse liaisons uit te wisselen.

Algemene uitgangspunten

- Demonstraties zijn niet toegestaan tijdens de uren waarop de avondklok van kracht is, aangezien de regeling waarmee de avondklok is ingevoerd - de Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag - voorrang heeft boven de Wet openbare manifestaties. Buiten de periode van de avondklok geldt gewoon de Wom
- Een (spontane) demonstratie ten tijde van de avondklok-uren is daarmee verboden.
- Zoveel mogelijk faciliteren van openbare manifestaties maar zonedig met noodzakelijke beperkingen ter voorkoming van verspreiding van het SARS-CoV-2 virus
- Op basis van de Wom kunnen voorschriften en beperkingen worden gesteld of aanwijzingen worden gegeven
- In het uiterste geval een verbod conform de Wom:
 - ter bescherming van de gezondheid;
 - in het belang van het verkeer;
 - ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden.
- Eerdere (negatieve) ervaringen, zoals grensoverschrijdend of buitenwettelijke gedragingen van deelnemers, kunnen daarbij worden meegewogen,. Een beperking of verbod kan echter *niet enkel* gebaseerd zijn op gedragingen in het verleden.
- Bij beperkingen of in het uiterste geval een verbod schriftelijk onderbouwen op welke wijze verwacht wordt dat de Wom-belangen in gevaar kunnen komen. Hiervoor is het noodzakelijk om in een zo vroeg mogelijk stadium alle informatie te hebben verzameld en gedeeld die daarvoor

relevant is.

- Bij een niet (tijdig) aangemelde openbare manifestatie beoordelen de bevoegde gezagen op advies van de politie hoe deze toch op een verantwoorde manier kan plaatsvinden.
- Het handboek "Demonstreren 'Bijkans heilig'" – op 26 november 2018 door de minister van Binnenlandse Zaken aan de Tweede Kamer aangeboden – biedt een handreiking voor het in goede banen leiden van openbare manifestaties.
- Vanwege de COVID-19-pandemie ligt het in de rede, om bij een manifestatie waarbij de COVID-19 maatregelen niet worden nageleefd, onverwijld op te treden. In beginsel worden daartoe eerst duidelijke aanwijzingen gegeven. Als deze aanwijzingen niet worden opgevolgd, kan, nadat er waarschuwingen zijn gegeven, worden ingegrepen en zondig worden besloten om de manifestatie te beëindigen, ingegeven door de noodzaak dat voorkomen moet worden dat het COVID-19 virus zich verder verspreid.
- Bestuurlijke uitgangspunten en besluiten, operationele activiteiten en communicatie sluiten op elkaar aan. Deze thema's worden behandeld in de (lokale of regionale) driehoek. Wees duidelijk, betrouwbaar en voorspelbaar.
- Zoveel mogelijk vooraf in gesprek raken en zo lang mogelijk in gesprek blijven met de organisatie (voorbeelden gespreksonderwerpen: scenario's en mogelijke consequenties, tolerantiegrenzen, communicatie).
- Lokale bestuurders zijn waar nodig zichtbaar als gastheer van het demonstratierecht én burgervader/moeder voor lokale bewoners, bedrijven en bezoekers.
- Strafrecht geldt onverkort. Demonstreren biedt geen vrijbrief om wetten te overtreden, zoals beledigen, haat zaaien, het plegen van diefstal (plunderen), maar ook verhinderen van (democratische) vergaderingen. Aandachtspunt is dat bij klachtdelicten enkel op gezag van de officier van justitie achteraf opgetreden kan worden tegen individuen.
- Het Openbaar Ministerie heeft sinds 26 januari 2021 een verscherpte beleidslijn inzake het vervolgingsbeleid bij ongeregelheden, met onder meer supersnelrecht en lik – op – stukbeleid maar ook verscherpte aandacht voor schadevergoedingsmaatregelen.
- Bij buitenwettelijke acties geldt de bescherming van het demonstratierecht niet. Daarbij kan het bijvoorbeeld ook om blokkades gaan. In die gevallen, wanneer een openbare manifestatie feitelijk wordt ingezet als dwangmiddel om anderen rechten of vrijheden te ontnemen, kan op gezag van de burgemeester/voorzitter van de veiligheidsregio (zo nodig preventief) en/of de Officier van justitie worden opgetreden. Toetsing van het optreden kan uiteindelijk altijd plaatsvinden bij de rechter.
- Op strafbare feiten wordt zoveel mogelijk direct en zichtbaar opgetreden. Wanneer er strafbare feiten zijn gepleegd, geldt de oproep om aangifte te doen bij de politie.

Zorg voor de veiligheid van personen in algemene zin en daarmee dus ook van toepassing bij openbare manifestaties

- Het zorgdragen voor de veiligheid van personen is in algemene zin een gedeelde verantwoordelijkheid. Dit betreft een eigen verantwoordelijkheid, werkgeversverantwoordelijkheid en wanneer niet redelijkerwijs deze verantwoordelijkheid van betrokkene en diens werkgever gevraagd kan worden, de aanvullende verantwoordelijkheid van de overheid. De betrokkene en diens werkgever dienen verantwoordelijkheid te nemen door, voor zover mogelijk, maatregelen te treffen om risico's te beperken en de eigen weerbaarheid te vergroten.¹ In dit kader worden verschillende beroepsgroepen ondersteund, waaronder journalisten, om weerbaarheidstrajecten in gang te zetten
- Wanneer de aard en omvang van de dreiging dermate groot is tegen een specifiek persoon of meerdere personen, dan kunnen er vanuit het stelsel bewaken en beveiligen maatregelen worden getroffen. Welke beveiligingsmaatregelen passend zijn en of en in hoeverre het ongestoord functioneren gefaciliteerd kan worden, vergt een zorgvuldige afweging waarbij veiligheid en maatwerk leidend zijn.
- Een organisator van een openbare manifestatie is primair verantwoordelijk voor een ordelijk verloop van de demonstratie. Daarbij is hij gehouden aan de gestelde voorschriften en eventuele beperkingen. Overtreding daarvan kan in het uiterste geval leiden tot het beëindigen van de demonstratie. Dit laat onverlet dat de lokale overheid de zorg draagt voor de veiligheid van de demonstranten.

Politici, bestuurders en overheidsvertegenwoordigers in algemene zin en daarmee dus ook van toepassing bij openbare manifestaties

- Politici, bestuurders en overheidsvertegenwoordigers zijn in de basis altijd aanspreekbaar en benaderbaar voor het publiek. Daarbij moeten zij veilig en ongehinderd hun functie kunnen

uitoefenen.

- Bij optreden tijdens openbare manifestaties wordt daarbij in samenwerking met de organisator vooraf een risico-inschatting gemaakt en zo nodig maatregelen genomen om daarvoor zorg te dragen.
- Acties richting politici, bestuurders of overheidsvertegenwoordigers die intimiderend of bedreigend van aard zijn, als zodanig worden ervaren of de fysieke integriteit² raken, zijn onacceptabel.
- In dergelijke gevallen treedt de politie zoveel mogelijk de-escalierend en waar nodig handhavend op.
- Acties (gericht) op privé-locaties of (personen) in de privésfeer van politici, bestuurders en overheidsvertegenwoordigers (en/of zijn/haar familieleden) zijn onacceptabel.
- Ook politici, bestuurders en overheidsvertegenwoordigers³ worden opgeroepen om bij (de verdenking van) strafbare feiten tegen hen aangifte te doen bij de politie.

Pers en media in algemene zin en daarmee dus ook van toepassing bij openbare manifestaties

- Vertegenwoordigers van pers en media moeten te allen tijde veilig en ongehinderd hun functie kunnen uitoefenen.
- Acties richting vertegenwoordigers van pers en media die intimiderend of bedreigend van aard zijn, als zodanig worden ervaren of de fysieke integriteit raken, zijn onacceptabel.
- In dergelijke gevallen treedt de politie zoveel mogelijk de-escalierend en waar nodig handhavend op, met inachtneming van het uitgangspunt van onpartijdigheid.
- Acties op privé-locaties of in privésfeer van vertegenwoordigers van pers en media zijn onacceptabel.
- De politie en Persveilig⁴ hebben handelingslijnen opgesteld voor de politie en vertegenwoordigers van pers en media voor specifieke situaties voorafgaand aan en bij openbare manifestaties. Ook vertegenwoordigers van pers en media worden opgeroepen om bij (de verdenking van)

strafbare feiten tegen hen aangifte te doen bij de politie. Daarnaast kan op de website van Persveilig melding worden gemaakt van incidenten (ook van niet-strafbare feiten, bijvoorbeeld in het geval van intimidatie).

3. Tolerantiegrenzen

Bij overschrijding van de in deze handreiking geformuleerde tolerantiegrenzen volgt overheidshandelen in getrapte vorm:

- Aanspreken, waar nodig handhavend optreden (bv. verbaliseren (individuele) demonstranten);
- Bij overtredingen van voorschriften (artikel 5 Wom) en/of strafbare gedragingen en handelingen gesprek met organisator en eventueel aanwijzing (artikel 6 Wom) door burgemeester/voorzitter Veiligheidsregio aan demonstranten; bij niet opvolgen: handhavend optreden op basis van artikel 11 Wom;
- Ultimum remedium: beëindigen manifestatie en opdracht geven uiteen te gaan (op grond van artikel 7 Wom); bij niet opvolgen: handhavend optreden op basis van artikel 11 Wom.

Niet tolereren:

- Het (grootschalig) verstoren van de openbare orde of het al dan niet via social media oproepen daartoe voorafgaand aan, tijdens en na afloop van een openbare manifestatie;
- Het (georganiseerd) plegen van strafbare feiten, zoals diefstal en vernieling
- Het belemmeren van de politie of andere hulpverlenende instanties in de uitoefening van hun publieke taak alsmede het belemmeren van de aanwezige media, beveiligers en verkeersregelaars;
- Het in gevaar brengen van het verkeer op het water, in de lucht en aan het land;
- Het publiekelijk creëren of uitlokken van gevaar;
- Het (openlijk) uitlokken van geweld tegen personen of goederen;
- Het direct in gevaar brengen van personen of goederen;
- Het dreigen met of daadwerkelijk gebruik van geweld tegen personen met een publieke taak. Denk aan bijzondere- en buitengewone opsporingsambtenaren, beveiligers en verkeersregelaars;
- Het bezit of gebruik van slag-, stoot- en andere wapens (overtreden van de Wet wapens en munitie);
- Het afsteken van vuurwerk;
- Het met zich voeren en tonen van tekens, afbeeldingen of het uiten van teksten die naar het oordeel van het OM beledigend, opruiend of discriminerend zijn. De politie treedt hierbij pas op in afstemming met het Openbaar Ministerie;
- Het voeren van voorwerpen die als wapen gebruikt kunnen worden;

- Het bevestigen van eventuele spandoeken aan andermans eigendommen. In het geval van gemeentelijk eigendom (bruggen etc.) wordt veelal besloten tot verwijdering, direct na afloop van de demonstratie;
- Het dragen van gezicht bedekkende kleding of kledingstukken, als dit gepaard gaat met gedragingen met het kennelijke doel om de orde te verstoren of strafbare feiten te plegen. Mondkapjes vanwege de COVID-19maatregelen zijn wel toegestaan (meer hierover staat in de uitzonderingsbepaling artikel 2 lid 2 onder b van de Wet gedeeltelijk verbod gezicht bedekkende kleding);
- Het gebruikmaken van drones door particulieren bij openbare manifestaties;
- Blokkades van snelwegen en blokkades van andere wegen die gevaar of een onevenredige hinder veroorzaken voor het verkeer (balans tussen grondrecht op demonstreren en daaruit voortvloeiende hinder voor het verkeer);
- Blokkades en/of verstoring van voorzieningen en/of logistieke processen die van vitaal belang zijn voor het maatschappelijke leven en de publieke gezondheid;
- Het zich niet houden aan de gestelde voorschriften (bijvoorbeeld op grond van bescherming van de publieke gezondheid).

Overwegen bij beperkingen/ geven van aanwijzing

- Waar nodig - ook bij ontbreken van (tijdige) kennisgeving – kunnen binnen de reikwijdte van de Wom beperkingen worden gesteld of met de organisatie afspraken worden gemaakt t.a.v. duur, tijdstip, locatie, aantal, vorm, gebruik van (landbouw-) voertuigen of andere middelen die gevaar met zich mee (kunnen) brengen, wijze van heen- en terugreis, alcohol- en/of drugsgebruik, verhalen financiële schade, etc.
- Een uiterste optie is – als de Wom onvoldoende mogelijkheden biedt – om op basis van een noodverordening het voor bepaalde tijd en/of locatie verbieden van het bij openbare manifestaties inzetten van (land)bouwvoertuigen op wegen in de zin van de Wegenverkeerswet 1994, de daaraan liggende parkeerterreinen en andere openbare plaatsen.
- Vanwege de COVID-pandemie vormen manifestaties waar grote groepen mensen bijeenkomen een verhoogd gezondheidsrisico. Bepalende factoren voor een mogelijk gezondheidsrisico zijn: de duur van de demonstratie, de groepsgrootte en het karakter van de demonstratie (lokaal, regionaal, supra regionaal) met gecontroleerd verloop of niet, met of zonder stemverheffing, binnen en/of buiten, et cetera. Het in bijlage gevoegde nomogram en de in bijlage gevoegde schematische uitwerking kunnen helpen om het gezondheidsrisico bij demonstraties in te schatten.
- Indien op basis van de afweging die in het kader van de Wom per demonstratie moet worden gemaakt dat noodzakelijk wordt geacht, kan ter bescherming van de gezondheid vooraf worden gesteld dat:
 - De COVID-19 regels moeten worden nageleefd.
 - Een bepaalde openbare manifestatie zoveel mogelijk statisch moet plaatsvinden op een daarvoor geschikte locatie waar de 1,5 meter afstand in acht kan worden genomen.
 - Er een maximum is aan het aantal deelnemers, dit mede afhankelijk van de locatie en lokale context;
 - Dat demonstraties alleen worden toegestaan tussen zonsopgang en zonsondergang, dit mede afhankelijk van o.m. de aard, omvang en locatie van de demonstratie
- Indien een niet aangemelde openbare manifestatie op een locatie plaatsvindt waar de Wom-belangen in gedrang komen, kan aan de demonstranten de aanwijzing worden gegeven (artikel 6 Wom) om naar een daarvoor geschikte locatie te gaan, of (in een uiterst geval) besloten worden de openbare manifestatie te beëindigen en de demonstranten opdracht te geven uiteen te gaan (artikel 7 Wom).
- Vanuit het oogpunt van de Wom-belangen kunnen van niet (tijdig) aangemelde openbare manifestaties eerder aanpassingen in tijd en plaats worden verlangd dan van tijdig aangemelde demonstraties, omdat in voorkomende gevallen/ soms vanwege het ontbreken van voldoende voorbereidingstijd de demonstratie op de gewenste wijze niet goed kan worden gefaciliteerd. Gelet hierop kan overwogen worden niet (tijdig) aangemelde openbare manifestaties niet overal, maar alleen op een vaste locatie te faciliteren.

Overwegingen t.b.v. verbod of beëindigen/uiteengaan

- Bij (gegronde vrees voor) wanordelijkheden, gevaar voor de gezondheid of in het belang van het verkeer.;
- Indien het karakter van de openbare manifestatie wijzigt in een actie die geen grondwettelijke of verdragsrechtelijke bescherming kent.

4. Informatievoorziening

- Het monitoren en delen van informatie geschiedt via reguliere lijnen. Bestuurders worden zo mogelijk tijdig geïnformeerd over te houden manifestaties/demonstraties in hun gemeente/regio.
- Het is van belang dat de politie informatie of signalen die wijzen op mogelijke openbare ordeverstoringen of wanordelijkheden in een zo vroeg mogelijk stadium met het bevoegde gezag/de lokale driehoek deelt
- De lokale gezagen hebben daarnaast behoefte aan informatie ten aanzien van specifieke subjecten, die mogelijk strafbare feiten en/of wanordelijkheden willen plegen met daarbij informatie over eerdere strafbare feiten, zodat het mogelijk is persoonsgerichte maatregelen (zoals een gebiedsverbod/meldplicht) op te leggen door het lokaal gezag. Wanneer de burgemeester gegevens vraagt over specifieke subjecten die onderwerp zijn van een opsporingsonderzoek moet de verstrekking worden afgestemd met de officier van justitie.
- Tussen de eenheden van politie zijn generieke afspraken gemaakt over bovenregionale (informatie) coördinatie bij het gelijktijdig plaatsvinden van gelijksoortige manifestaties danwel regiogrensoverschrijdende manifestatiebewegingen. Op lokaal/regionaal niveau geeft de politie inzicht in deze afspraken.
- Informatie over openbare manifestaties die potentieel impact hebben in meerdere veiligheidsregio's wordt opgenomen in een regionale LCMS-activiteit en het landelijk beeld.
- Actuele politie-informatie over bewegingen van demonstranten wordt opgenomen in het landelijk beeld.
- Het Nationaal Crisiscentrum (NCC) en Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum (LOCC) draagt in geval van situaties met impact in meerdere veiligheidsregio's zorg voor een landelijk beeld, gebaseerd op informatie vanuit regionale, nationale en internationale partners.

5. Prioritering en allocatie capaciteit

- Uitgangspunt: elke politie-eenheid maakt gebruik van de eigen beschikbare politiecapaciteit.
- Als de politiecapaciteit moet worden geprioriteerd omdat zich in een regio voorzienbaar te veel gelijktijdige manifestaties, evenementen en reguliere publieksactiviteiten voordoen, geldt in principe dat grondrechten boven vermaak gaan. Deze afweging kan alleen op deze wijze worden gemaakt als er sprake is van tijdige kennisgeving van manifestaties.
- Aanvraag van bijstand geschiedt conform artikel 56 Politiewet
- In geval van noodzaak tot landelijke prioritering van extra beschikbare capaciteit bij grootschalige ordeverstoringen vindt besluitvorming hieromtrent plaats conform bepalingen Politiewet.
- In de specifieke context rond COVID-19 is het extra van belang om bij aangekondigde openbare manifestaties vroegtijdig overleg te voeren over de mogelijkheden tot het inzetten van capaciteiten (o.a. organisator, politie, gemeente).
- Alleen in de uitzonderlijke omstandigheid van bestuurlijke overmacht kan schaarste in capaciteit aanleiding zijn tot het opleggen van beperkingen, het in tijd of locatie verplaatsen, of zelfs het verbieden van de betoging of manifestatie in kwestie.
- Prioritering van schaarse politiecapaciteit tussen politie-eenheden kan aanleiding zijn voor interregionale afstemming op het niveau van de regionale eenheid van de politie.

6. Communicatie

- Communicatie over, tijdens en na protestacties gebeurt door alle betrokken overheidsorganisaties vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheden.
- Het doel van communicatie van alle overheidsorganisaties is de-escaleren, in woord en beeld.
- De voorzitter van de veiligheidsregio draagt in afstemming met de driehoek zorg voor het publiceren/publiek maken van de geldende afspraken. Daarbij geldt dat de communicatiestrategie goed moet aansluiten op de operationele strategie.
- Het is raadzaam te communiceren over de mogelijkheden en onmogelijkheden t.a.v. de openbare manifestatie, de locatie van voorzieningen, waar en wat de grenzen zijn (van locatie en gedrag) en wat de sancties zijn (bv. boete (tijdens of achteraf), schadeclaim), zowel in de regio waar de openbare manifestatie plaatsvindt als in regio's waar demonstranten vandaan komen of doorheen reizen.
- Houd vooraf, tijdens en achteraf contact met organisatie, demonstranten en (lokale) bewoners en ondernemers; informeer over komst, verloop en afloop.
- Benut boeg- en "boe"-beelden, ontkracht geruchten, zorg voor strategische beeldvorming (bv door bekendmaken/ in beeld brengen van handhaving op overtreders).
- Zorg voor heldere informatie en een duidelijk handelingsperspectief voor alle betrokken partijen.

- Communiceer proactief als overheid en zoveel mogelijk vooraf bij risicovolle openbare manifestaties, ook in de media en op sociale media, wat is toegestaan, wat niet en waarom dit zo is. Daarbij geldt wederom dat de communicatiestrategie goed moet aansluiten op de operationele strategie.
- Stimuleer en maak mogelijk dat organisatoren van manifestaties dit eveneens communiceren.
- De politie monitort zo nodig de sociale media vooraf en ten tijde van betogingen of manifestaties en wie waar mogelijk actief ingaat op vragen op sociale media.
- Het bevoegd gezag licht in geval van het opleggen van extra beperkingen (aanwijzingen) tijdens de manifestatie en/of het beëindigen van de manifestatie toe waarom hiertoe besloten is. Andere betrokken overheidspartijen (zoals politie) kunnen deze berichtgeving vervolgens ook gebruiken om via hun eigen communicatiekanalen bekend te stellen aan het publiek, bijvoorbeeld ter ondersteuning van het optreden ter plaatse.
- Probeer verdere polarisatie te voorkomen:
 - Blijf luisteren en erken de bestaande sentimenten en emoties.
 - Blijf normatief in de communicatie zonder het gebruik van overtreffende trap in de beschrijving. Blijf wel de verwachtingen duidelijk communiceren.
 - Let op toon, gebruik geen onnodig overdreven termen bij het beschrijven van de excessen.
 - Probeer de aandacht te verleggen van standpunten naar onderliggende vraagstukken.
 - Richt je boodschap op het midden in plaats van op de uitersten van de doelgroep.
 - [Het Denkkader Polarisation](#) van Bart Brandsma helpt om 'het stille midden' in beeld te krijgen en te achterhalen welke vraagstukken daar leven.

1 Zoals het inhuren van (particuliere) beveiligers

2 Hier valt ook onder: het niet in acht nemen van de 1,5m afstand

3 Denk in relatie tot de huidige COVID-19 crisis aan personen werkzaam bij/voor RIVM of OMT of daaraan gelieerde organisaties

4 Persveilig is een gezamenlijk initiatief van de NVJ, het Genootschap van Hoofdredacteuren, de Politie en het OM en heeft tot doel de positie van journalisten te versterken tegen geweld op straat, op social media en/of via juridische claims, zie ook www.persveilig.nl